

תמיד נשחט פרק חמישי פסחים

ס.

עין משפט
נר מצוה

- א) [לעיל נג: וש"נ],
- ב) [לקמן פ"א, א] [ספ],
- ג) [שם],
- ד) [שם],
- ה) [ויקרא א],

רבינו הגנאל

ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו קבל והלך וזרק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו כו' היכי דמי אי נימא בעבודה אחת דקתני למה לי עד רמחשב שלא לשמו כבוליה מקמייתא ופסל ליה לרביי רש"י אלא לאו הכי קתני הפסח ששחטו שלא לשמו או ששחטו לשמו וקבל דמו שלא לשמו או ששחטו וקבל דמו לשמו כו' דהוה ליה שתי עבודות אחת לשמו ואחת שלא לשמו. אי הכי אימא סיפא או לשמו ושלא לשמו הי"ד אי נימא בשתי עבודות היינו רישא למה לי למתני ליה תרי יומי. אלא לאו בעבודה אחת שחטו לשם פסח בשתי עבודות היינו רישא ויסי היא דאמר אף בגמרי דבריו אדם מתפסל לפיכך נתי פסול. אבל לר' מאיר בתחלת דבריו מתפסל וכשר. ודחינן לא לעולם כולה מתני' בשתי עבודות ורישא כגון ודשחט ומחשב בשחיטה לשמו ומחשב שלא לשמו בקבלה וכן בהולכה וכן בזריקה. וישא כגון דאמר בשחיטה היינו שחטו לשם פסח לזרק דמו שחטו שחט ארבע לשם שלמים. ושמינין מינה דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא דהא פשיטא. ת"ש פסול שלא לשמו ולשמו פסול האי מאי אי אמרת מתני' בשתי עבודות היא ומחשב באחת שלא לשמו ובאחת לשמו, היינו רישא דרישא והיא תחלת משנתו דאמרנן דברי הכל פסול, אי דקאי בעבודה ומחשב בעבודה אחת היינו רישא. אלא לעולם בעבודה אחת, ומדיסיפא שלא לשמו בעבודה אחת, כך רישא לשמו ושלא לשמו בעבודה אחת ובעיא דרב פפא קיימא. ודחינן לא לעולם בשתי עבודות ודכין הוא כו'. ת"ש לאובליו שלא לשמו ושלא לשמו כו' כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות כגון שחטו לאובליו וזרק דמו לשמו שלא לאובליו טעמא דחשיב בוריקה ולפיכך הוא כשר דאין מחשבת אובליו בוריקה דהנן מניין ומשבין את ידהו עד שישחט כו'. ואוקימנא מחלוקת לימשך אבל לימנות דברי הכל עד שישחט שגא במכסת נפשות תבוסו על השם והיהו לשחוט על הגומנין בו הא אלו שחטו לאובליו ושלא לאובליו פסול, והא קיי"ל כל היבא דפריקא פסולין לכשרין כשר.

או דילמא נשחט עזודות סני. אחת חישב לשמו ושנייה שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון שהרי ארבעתן העבודות תשובות זו כו' לפסול את הזבח באחת מהן ואפילו לרבי מאיר מיפסיל: ומהדר גמרא אהייא. מהני לישני דסיפא דמתניתין קיימא הך צעיא: אי נימא אשלא לשמו. צרישא והדר לשמו הא בין לר' מאיר בין לר' יוסי אפילו בעבודה אחת מיפסיל לר' מאיר דהא אמר תפוס לשון ראשון לרבי יוסי נמי מיפסיל דהא ר' יוסי אף בגמרא אית ליה כלומר תחלת דבריו של אדם וסופן ככולן דעמו נתפסת וכולן מתקיימין: **אלשמו ושלא לשמו.** דאי בעבודה אחת נמי פסיל ליה מתני' תו לא מיתוקמא כרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ולשון אחרון לא חייל: **אי נימא דקפני.** שחט וקיצל והלך וזרק כולן שלא לשמו ולאו או קאמר למה לי כבוליה הא צדחא קייל צדחא צשמעתא קמייתא [ז:]: דהוצח נפסל: **לעולם.** סיפא נמי דקתני לשמו ושלא לשמו נשתי עבודות. ודקשיא לך היינו רישא לא מיקשי רישא מיירי דכי שחט חישב זה לשמו וכשזרק חישב זה שלא לשמו וסיפא מיירי דשעת שחיטה חישב תרתי מחשבות חדא על השחיטה לשמו וחדא על הזריקה שלא לשמו: **דאמר ריני שוחט לשמו.** על מנת לזרוק שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון דהא אעבודה אחריתי קאי לשון שני וקא משמע לן מתני' דמתחשבין מעבודה לעבודה כלומר דמתחשב צענת עבודה זו על חזרתה לעשותה במחשבת פסול נפסל מיד ואפילו לא עשה השנייה במחשבת פסול כמו שחיטה: והיינו צעיא דרב פפא. דאמר מחשבים מעבודה לעבודה צשמית קדשים צפ"ק (ד' י). דאמרנן דהם מתקייף לה רב פפא דילמא הא קמ"ל דמתחשבין מעבודה לעבודה: **השפא לשמו ושלא לשמו.** דעבודה ראשונה כשזרקת אמרת פסול במחשבת עבודה שניה: **שלא לשמו ולשמו מיבעיא.** דכיון דנפסל בעבודה ראשונה מתיכן יחזור ויוכשר: **אלא לאו בעבודה אחת.** ומגה לשמו ושלא לשמו לאפוקי מדרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ומגה שלא לשמו ולשמו דלא תימא תפוס לשון אחרון דהא הדר ציה מקמא וכי שחט אהאי צדחא קא שחט קמ"ל דר' יוסי הוא דאמר בכל דבריו אדם נתפס ולא הדר ציה אלא אחריותו איכיון: **ומדיסיפא.** שלא לשמו ולשמו בעבודה אחת קאמר דשתי עבודות לא איצטרך: **רישא.** דלשמו ושלא לשמו נמי אף בעבודה אחת ור' יוסי היא: **לעולם נשחט עזודות.** ודקשי' לך פשיטא הא איפסיל ליה מעבודה קמייתא: **אידי דפנא לשמו ושלא לשמו.** לאשמעינן דמתחשבין מעבודה לעבודה כדלעיל תנא נמי שלא לשמו ולשמו: **שלא לאובליו.** לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כזית ואין צו מניין אחרים אלא הן: **פסול.** דאישי לפי אהלן כתיב (שמות יב) הראוי לאכול: **שלא למנויו.** ענינו עליו חצורה זו ומשחו לשם חצורה אחרת: **לעורלים.** ישראל שמתו אחיו מחמת מילה וכן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל צו (עב): **עמאים.** נמי אסורים בקדשים וזכרת הן על אפילתן: **הכא פשיטא בעבודה אחת קאי.** דהא חדא מחשבה הוא דליכא: **רישא נמי בעבודה אחת.** כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **מידי איריא.** וכי ראייה היא זו: **סיפא.** דבמחשבה אחת מיירי ליכא לאוקומה אלא בעבודה אחת: **רישא.** דמיירי צשתי מחשבות איכא לאוקומה אי אף בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **אי צשתי עזודות.** ולא בעבודה אחת ור' מאיר: **לאובליו ושלא לאובליו.** כדמפרש ואולי: **היכי דמי אי נימא צשתי עזודות.** שחטו לאובליו ע"מ לזרוק שלא לאובליו ואשמעינן דכשר: **ועמא מאי מאוס דאין מחשבת אובליו.** אין מחשבת פסול האובליו כגון חולה וזקן פסול: **הא צשתי עזודות.** זה מחשבת אובליו פסול. ואפי' כה"ג דאמר לאובליו ושלא לאובליו: **והא קיימא לן.** לקמן (ד' פב): **מקלס אובליו.** כגון הכא דנימא צו ראוין לאכול ושחטו לשם כולן כשר דהא כולה שחיטה נמי משום אובליו צריכה דאי אפשר לכזית צשר בלא שחיטה. ולקמן [פג]: **מפרש מאי שגא דלשמו ושלא לשמו פסול ולאובליו ושלא לאובליו כשר:** אלא

אבל בשתי עבודות אפי' ר' מאיר מודה. וא"ת והיכי מיתוקמא מתני' כר' מאיר הא קתני סיפא לטמאים ולטהורים כשר ואמאי נימא תפוס לשון ראשון ובעבודה אחת מיירי דאין מחשבת טמאים אלא צשחיטה וי"ל דמתני' מיירי כגון דקיימי קמיה טמאים וטהורים ואמר הריני שוחט לאלו דבעינן אחר לא משכחת מקלס ערלה דלא פסלה לר' מאיר אליבא דרבא דאמר אינה לשחיטה אלא לצדק: **אי בשתי עבודות היינו רישא.** וא"ת ולימא דרישא איירי כששחט סתמא ולכן כשזרק שלא לשמו אמר הויכא סופו על מחלתו אצל אס אמר צדיקא הריני שוחט לשמו ה"א דלא עקר שלא לשמו אפי' צשתי עבודות להכי איצטרך סיפא וי"ל דצדקא הוא דשחט עבודות אינו מועיל מפרש יותר מסתם: **והיינו בעיא דרב פפא.** פי' הקונט' דמוק דנקט רב פפא ולא נקט ר' יוחנן דאמר תפוס צדיקא מחשבין מעבודה לעבודה ונראה לרבינו דגר' לעיל צעיר רב פפא בעבודה אחת מן ומסיק היינו צעיא דרב פפא פי' שפיר מתוקמא צעיא דרב פפא שאינו יכול לפושט' מן המשנה וכן מלא רבי צספר יסן וכן גר"ם ורשב"א מפרש והיינו צעיא דרב פפא מה ששאל בעבודה אחת מן או צשתי עבודות הך שתי עבודות היינו כגון שוחט לשמו על מנת לזרוק שלא לשמו: **שלא לשמו ולשמו מיבעיא.** וא"ת כי נמי אמרי' בעבודה אחת מיקשי ליה הכי השתא לשמו ושלא לשמו פסול שלא לשמו ולשמו מצעיא דאפי' ר' מאיר דפליג בלשמו ושלא לשמו צשלא לשמו ולשמו מודה דלכ"ע תפוס לשון ראשון וי"ל דאי בעבודה אחת מיירי קא משמע לן כמו שפירש בקוב' דלא אולינן צמר לשון אחרון [דוקא] לאפוקי מן נס דאית ליה צפרק צית כור (ד' קה). תפוס לשון אחרון לגמרי לצטל הראשון ור"י מפרש דבעבודה אחת אפי' שפיר דתני שלא לשמו ולשמו אגב לשמו ושלא לשמו כיון דשנייה בעבודה אחת אכל צשתי עבודות דרישא הפסול צזריקה וסיפא הפסול צשחיטה לא דמו אהדי ולית ליה למתני' אגב רישא: **שחטו שלא לאובליו.** פי' רש"י לחולה ולזקן ואין מניין עליו אלא הן וקשה אס כן מאי איריא שלא לאובליו אפי' סתם נמי פסול כיון שאין לו אובליו ונראה דמיירי דיש נמי מניינא אחרים: **אייריא בב' עבודות טעמא** דחשיב בוריקה. נראה לר"י דהכא איירי אליבא דרבא דאמר לקמן (ד' פב): שחטו למולין על מנת שיתכפרו צו ערלים כשר לרבי חסדא דאמר פסול לא מני מיירי צשתי עבודות. מיהו לקמן משמע צמסקנא דאף לרבי פסול:

פסח
מחמת
אחי
שחטו
לשם
חצורה
אחרת:
לעורלים.
ישראל
שמתו
אחיו
מחמת
מילה
וכן
פסולין
מלאכול
פסח
דכתיב
כל
ערל
לא
יאכל
צו
(עב):
עמאים.
נמי
אסורים
בקדשים
וזכרת
הן
על
אפילתן:
הכא
פשיטא
בעבודה
אחת
קאי.
דהא
חדא
מחשבה
הוא
דליכא:
רישא
נמי
בעבודה
אחת.
כלומר
אפילו
בעבודה
אחת
ודלא
כר'
מאיר:
מידי
איריא.
וכי
ראייה
היא
זו:
סיפא.
דבמחשבה
אחת
מיירי
ליכא
לאוקומה
אלא
בעבודה
אחת:
רישא.
דמיירי
צשתי
מחשבות
איכא
לאוקומה
אי
אף
בעבודה
אחת
ודלא
כר'
מאיר:
אי
צשתי
עזודות.
ולא
בעבודה
אחת
ור'
מאיר:
לאובליו
ושלא
לאובליו.
כדמפרש
ואולי:
היכי
דמי
אי
נימא
צשתי
עזודות.
שחטו
לאובליו
ע"מ
לזרוק
שלא
לאובליו
ואשמעינן
דכשר:
ועמא
מאי
מאוס
דאין
מחשבת
אובליו.
אין
מחשבת
פסול
האובליו
כגון
חולה
וזקן
פסול:
הא
צשתי
עזודות.
זה
מחשבת
אובליו
פסול.
ואפי' כה"ג
דאמר
לאובליו
ושלא
לאובליו:
והא
קיימא
לן.
לקמן
(ד' פב):
מקלס
אובליו.
כגון
הכא
דנימא
צו
ראוין
לאכול
ושחטו
לשם
כולן
כשר
דהא
כולה
שחיטה
נמי
משום
אובליו
צריכה
דאי
אפשר
לכזית
צשר
בלא
שחיטה.
ולקמן [פג]:
מפרש
מאי
שגא
דלשמו
ושלא
לשמו
פסול
ולאובליו
ושלא
לאובליו
כשר:
אלא

בז א מיי פק ט"ו
מהלכות
פסולי
מוקדשין הלכה א:
י"ב מ"ב שם הלכה י:

מוסף רש"י
לאובליו
ושלא
לאובליו כשר.
דמקלס
אובליו לא פסול (לקמן
ט"א).

מוסף תוספות
א. עין מוס' שאנן סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמתניתין דקתני לאובליו
ושלא לאובליו בשתי
עבודות, שחטו לאובליו
ע"מ שיתכפרו שאינם
אובליו, הא איהו ס"ל
דפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאנן.

א. עין מוס' שאנן סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמתניתין דקתני לאובליו
ושלא לאובליו בשתי
עבודות, שחטו לאובליו
ע"מ שיתכפרו שאינם
אובליו, הא איהו ס"ל
דפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאנן.

א. עין מוס' שאנן סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמתניתין דקתני לאובליו
ושלא לאובליו בשתי
עבודות, שחטו לאובליו
ע"מ שיתכפרו שאינם
אובליו, הא איהו ס"ל
דפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאנן.

א. עין מוס' שאנן סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמתניתין דקתני לאובליו
ושלא לאובליו בשתי
עבודות, שחטו לאובליו
ע"מ שיתכפרו שאינם
אובליו, הא איהו ס"ל
דפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאנן.

א. עין מוס' שאנן סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמתניתין דקתני לאובליו
ושלא לאובליו בשתי
עבודות, שחטו לאובליו
ע"מ שיתכפרו שאינם
אובליו, הא איהו ס"ל
דפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאנן.

א. עין מוס' שאנן סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמתניתין דקתני לאובליו
ושלא לאובליו בשתי
עבודות, שחטו לאובליו
ע"מ שיתכפרו שאינם
אובליו, הא איהו ס"ל
דפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאנן.